# TALABALARNING INTEGRATIV-KREATIV KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI: TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI

**Qaxorov Sobir Xudoyberdiyevich**
***Buxoro davlat pedagogika instituti “Texnologik ta’lim” kafedrasi o‘qituvchisi***

**Annotatsiya:** maqolada talabalarning integrativ-kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish yo‘llari ko‘rib chiqiladi. Integrativ-kreativ kompetensiyalar talabalarning turli bilim va ko‘nikmalarni birlashtirib, innovatsion va kreativ yondashuvlar orqali muammolarni hal qilishga qodir bo‘lishlarini ta'minlaydi. Ushbu kompetensiyalarni rivojlantirishda interfaol ta'lim usullari, texnologiyalarning integratsiyasi, multidisipliner yondashuvlar va o‘qituvchining kreativ roli muhim ahamiyatga ega. Maqolada loyiha asosida o‘qitish, guruhli ishlash, problemali o‘qitish kabi metodlar orqali talabalarga kompleks masalalarni hal qilishda yordam berilishi ko‘rsatilgan.

**Kalit so‘zlar:** *Integrativ kompetensiya, kreativ kompetensiya, ta’lim metodikasi, interfaol ta’lim usullari, loyiha asosida o‘qitish, kreativ fikrlash, ta’limda texnologiyalar, o‘qituvchining roli.*

**Annotation:** The article discusses the ways to improve the methodology for developing students' integrative-creative competencies. Integrative-creative competencies ensure that students are capable of solving problems through innovative and creative approaches by combining various knowledge and skills. The development of these competencies is influenced by interactive teaching methods, the integration of technologies, multidisciplinary approaches, and the creative role of the teacher. The article highlights methods such as project-based learning, group work, and problem-based learning, which help students solve complex problems.

**Keywords:** Integrative competency, creative competency, teaching methodology, interactive teaching methods, project-based learning, creative thinking, technologies in education, role of the teacher.

**Аннотация:** В статье рассматриваются пути совершенствования методики развития интегративных и креативных компетенций студентов. Интегративные и креативные компетенции обеспечивают способность студентов решать проблемы с помощью инновационных и креативных подходов, объединяя различные знания и навыки. В развитии этих компетенций важную роль играют интерактивные методы обучения, интеграция технологий, междисциплинарный подход и креативная роль преподавателя. В статье рассматриваются такие методы, как проектное обучение, групповая работа и проблемное обучение, которые помогают студентам решать сложные задачи.



*ISSN 3030-3907*

**Ключевые слова:** Интегративная компетенция, креативная компетенция, методика обучения, интерактивные методы обучения, проектное обучение, креативное мышление, технологии в образовании, роль преподавателя.

## KIRISH

Zamonaviy ta’lim tizimi global miqyosda chuqur o‘zgarishlar bosqichidan o‘tmoqda. Bu o‘zgarishlar talabalarning nafaqat an’anaviy bilimlarni o‘zlashtirish, balki kompleks masalalarni hal qilish, innovatsion fikrlash va kreativ yondashuvlarni rivojlantirish kabi qobiliyatlarini ham rivojlantirishni talab qiladi. Shu bois, ta’limda integrativ-kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish, o‘quvchilarning bilim olish jarayonida faolligini oshirish va ularni real hayotdagi muammolarni hal qilishga tayyorlash muhim vazifalardan biridir. Ushbu maqolada talabalarning integrativ-kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning asosiy yo‘llari ko‘rib chiqiladi.

### Integrativ-kreativ kompetensiyalar: ta’rif va ahmiyati

Integrativ kompetensiya – bu talabaning turli bilimlar va ko‘nikmalarni birlashtirib, yangi vazifalarni hal qilishda samarali ishlatish qobiliyatidir. U muayyan soha bo‘yicha chuqur bilimlarni egallash bilan birga, turli sohalardan kelgan ma’lumotlarni birlashtirib ishlash, tahlil qilish va muammoni hal qilishda kerakli ko‘nikmalarni o‘z ichiga oladi. Kreativ kompetensiya esa yangicha va innovatsion fikrlashni, o‘zgacha yondashuvlarni kiritishni, noan’anaviy va original yechimlar topishni anglatadi. Ushbu kompetensiyalar talabaning o‘ziga xos fikrlash va faoliyat ko‘rsatish qobiliyatini rivojlantiradi. Bu esa o‘z navbatida o‘qituvchilarning metodologik yondashuvlarini yangilashni, ta’lim jarayonini boyitishni va talabalarga yanada ilg‘or bilimlarni o‘rgatishni talab qiladi.

### Integrativ-kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish metodikasi

#### 1. Interfaol ta’lim usullaridan foydalanish

Integrativ-kreativ kompetensiyalarni rivojlantirishda eng samarali usullardan biri interfaol o‘qitish metodlaridir. Bu metodlar o‘quvchilarga o‘z bilimlarini amaliyotga tadbiq etish, birgalikda muammolarni hal qilish va kreativ fikrlashni rag‘batlantirish imkonini beradi. Quyidagi interfaol metodlar talabalarning integrativ-kreativ kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi:

- **Loyiha asosida o‘qitish (Project-based learning):** Talabalar berilgan mavzu doirasida loyiha ishlab chiqadilar. Bu metod talabalarga turli sohalardan olingan bilimlarni birlashtirish, muammo yechimi uchun kreativ yondashuvni kiritish va amaliy ko‘nikmalarni rivojlantirish imkonini beradi.
- **Gruplarda ishlash (Collaborative learning):** Kichik guruhlarda ishlash o‘quvchilarning jamoaviy fikrlash va kreativ yondashuvlarini rivojlantiradi. Bu usul talabalarga fikr almashish, muammolarni birgalikda hal qilish, turli nuqtai nazarlarni birlashtirishni o‘rgatadi.



ISSN 3030-3907

- **Kritik fikrlash va muammolarni hal qilish (Problem-based learning):** Talabalar oldiga amaliy muammolar qo‘yiladi va ular bu muammolarni hal qilish uchun integrativ va kreativ yondashuvlar ishlab chiqadilar. Bu jarayon ularning analitik va kreativ fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradi.

**2. Texnologiyalarni integratsiya qilish**

Zamonaviy ta’limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) va raqamli vositalardan foydalanish talabalarning integrativ-kreativ kompetensiyalarini rivojlantirishda juda muhim rol o‘ynaydi. Onlayn ta’lim platformalari, interaktiv dasturlar va multimedia materiallar yordamida talabalar o‘z o‘qituvchilari bilan yaqin muloqotda bo‘lishlari, turli manbalardan ma'lumot to‘plashlari va yangicha fikrlar yaratishlari mumkin.

- **Virtual va kengaytirilgan haqiqat (VR va AR):** Talabalar uchun virtual yoki kengaytirilgan haqiqat texnologiyalarini qo‘llash ilmiy tadqiqotlarni yanada qiziqarli va innovatsion qilish imkoniyatini beradi. Masalan, talabalar tarixiy voqealarni virtual tarzda ko‘rishlari yoki ilmiy tajribalar o‘tkazishlari mumkin.
- **Mobil ilovalar va o‘yin texnologiyalari:** Mobil ilovalar va o‘yinlarni o‘qitish jarayoniga integratsiya qilish o‘quvchilarning motivatsiyasini oshirishga, ularga amaliy va kreativ fikrlashni o‘rgatishga yordam beradi. O‘yinlar orqali talabalar yangi bilimlarni qiziqarli va interaktiv tarzda o‘rganadilar.

**3. Kreativ yondashuvlar va o‘qituvchining roli**

O‘qituvchilar talabalarning kreativ kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi. Ular talabalar uchun ilhomlantiruvchi va innovatsion muhit yaratishlari kerak. O‘qituvchi ta’lim jarayonida quyidagi metodik yondashuvlardan foydalanishi mumkin:

- **Boshqariladigan erkinlik (Guided freedom):** O‘qituvchi talabalarga ma’lum cheklovlar doirasida erkinlik beradi. Bu ularga mustaqil fikrlash, yangi yechimlarni sinash va o‘zlarining kreativ fikrlarini ifoda etish imkonini yaratadi.
- **Mas'uliyatni oshirish:** Talabalar uchun mas'uliyatni oshirish va ularni o‘quv jarayonida faol ishtirok etishga undash. Bu talabalarning o‘z bilimlariga bo‘lgan ishonchini oshiradi va kreativ fikrlashni rag‘batlantiradi.
- **Birinchi qo‘l tajribalari (Hands-on experience):** Talabalarga amaliy tajribalar va laboratoriya ishlari orqali bilimlarni amalda sinash imkoniyatini berish. Bu usul o‘quvchilarning kreativ fikrlashlarini rivojlantiradi va o‘rganilgan nazariy bilimlarni amaliyotga tadbiq etishga yordam beradi.

**4. Multidisipliner ta'lim**



ISSN 3030-3907

Talabalar uchun multidisipliner ta'lim yaratish, ya'ni bir nechta soha bo‘yicha bilimlarni birlashtirish, ularning integrativ kompetensiyalarini rivojlantirishga yordam beradi. Misol uchun, talabalarga fanlararo integratsiya o‘tkazish, bir nechta fanlarni birlashtirib o‘rganish, yangicha va kreativ fikrlashni qo‘llash imkonini beradi. Bu nafaqat o‘qituvchilarni yangi pedagogik yondashuvlarga olib keladi, balki talabalarga keng qamrovli fikrlar yaratishga yordam beradi.

**XULOSA**

Talabalarning integrativ-kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirishda zamonaviy ta’limning innovatsion yondashuvlari va texnologiyalarni qo‘llash zarurati ortib bormoqda. Interfaol o‘qitish usullari, texnologiyalardan foydalanish va o‘qituvchining kreativ yondashuvlari talabalarning bilim olish jarayonida faolligini oshiradi va ularni real hayotdagi muammolarni kreativ tarzda hal qilishga tayyorlaydi. Shunday qilib, talabalarning integrativ-kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish ta’lim sifatini oshirish va global ish bozori uchun malakali kadrlarni tayyorlashda muhim omil hisoblanadi.

**FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI**


1. Qaxorov, X. A. Интеграллашган медитаълим тизимида мукобил энергия манбаларидан фойдаланиш йуналишлари, “Zamonaviy fan va ta’lim” Ilmiy-mttodik to’plam 2019-yil 3-son.
2. Qaxorov, X. A., Таълим тизимида мукобил энергия манбаларига оид маълумотлар беришда дидактик тамойиллардан фойдаланиш. “Амалий фанларни укитишда иннавацион ёндашувлар” мавзусидаги вилоят илмий-амалий материаллари туплами. 2019 йил.
3. Qaxorov, X. A., “Solution of creative problems in the subject "technical creativity and design”. “Academicia Globe: Inderscience Research op en access, peerreviewed journal https://agir.acadmiasg issn: 2776-1010 Impact Factor: 7.425 Volume 3, Issue 4, AP R I L -2022. –P. 429-433.
4. Rustamov, E., & Rayimova, D. (2024). CHARACTERISTICS OF THE DEVELOPMENT OF TECHNICAL CREATIVITY IN STUDENTS. *Medicine, pedagogy and technology: theory and practice*, *2*(9), 397-405.
5. Tohirovich, R. E., Dilmurodovna, R. D., & Muminovna, R. D. Z. (2023). The Importance of Using Graphics Programs in The Design of Sewing Items. *Web of Teachers: Inderscience Research*, *1*(3), 5-8.
6. Dilmurodovna, R. D., Tohirovich, R. E., & Norjona, P. (2023). XALQ HUNARMANDCHILIGI NAMUNALARINI TAKOMILLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH (ZARDO ‘ZLIK SAN’ATI MISOLIDA). *IJODKOR O'QITUVCHI*, *3*(27), 9-12.




ISSN 3030-3907

7. Tohirovich, R. E., Dilmurodovna, R. D., & Muminovna, R. D. Z. (2023). The Importance of Using Graphics Programs in The Design of Sewing Items. *Web of Teachers: Inderscience Research*, *1*(3), 5-8.
8. Tohirovich, R. E., & Dilmuradovna, R. D. (2021, March). TYPICAL MISTAKES MADE BY STUDENTS WHEN MAKING DRAWINGS IN THE ENGINEERING GRAPHICS DISCIPLINE. In *E-Conference Globe* (pp. 339-343).
9. Tohirovich, R. E., & Dilmurodovna, R. D. TALABALARDA TEXNIK IJODKORLIKNI RIVOJLANTIRISHNI O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.
10. Razzoqovich, J. R. A., & Dilmurodovna, R. D. (2023). TEXNOLOGIYA FANINING "SERVIS XIZMATI" YO 'NALISHIDAN TALABALAR MUSTAQIL TA'LIMINI TASHKIL ETISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. *Наука и технологии*, *1*(3).
11. Rayimova, D. D., qizi Bahronova, S. I., Ruziyeva, D. Z. M., & Davlatova, N. U. (2023). Texnologiya ta'limi praktikumi fanini o 'qitishda innovatsion ta'lim texnologiyalarini qo 'llash imkoniyatlari. *Educational Research in Universal Sciences*, *2*(5), 616-619.
12. Rayimova, D., & Axmadova, M. (2024). HOZIRGI KUNDA ROBOTLARNING O'RNI. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, *1*(12), 329-334.
13. Dilmurodovna, R. D. (2024). TEXNOLOGIYA DARSLARINI TASHKIL ETISHNING USULLARI. *Science, education, innovation: modern tasks and prospects*, *1*(2), 109-115.
14. Dilmurodovna, R. D., & Shaxrulloyevna, S. E. (2024). ROBOTOTEXNIKA VA UNING RIVOJLANISHI TARIXI. *Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology*, *1*(2), 22-26.



ISSN 3030-3907